

First stage in Dr. Ohienko's task was compilation of a dictionary giving Ukrainian meaning of every word in Greek original. Dictionary, oh the shelf behind him, fills 37 volumes.

Отримано: 17.01.2013 р.

М. І. Красуцький

ГРИГОРІЙ КОСТЮК: ЧЕРЕЗ РОКИ І ВІДСТАНІ ДО 111-ТОЇ РОКОВИНИ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

Золотава осінь спадає червленим падолистом на родючі, життєдайні подільські чорноземи, спалахує вогкясто кетягами калкновними в придорожніх лісосмугах та пралісах. Доспівають і важко гупають на поживклу траву боришко-вещьких садів пізні яблука. А онде, за крутоярем, мовби прощаючись з чудодійним літеплом і незабутніми росяними світанками, під скупими (осінь, бо!) сонячними променями яріє горобина... Поділля, дорогий серцю край, його мала й велика Батьківщина. Він залишив її ще зовсім юним, та завше – і в горі, і в радості – усім серцем линув до неї, не забував про неї ні на мить. Хіба можна забути те до чого приріс змалку усім еством до коріння роду твого і сам ти суцций?»

Він народився в мальовничому селі Боришківці на Кам'яччині 25 жовтня 1902 року в простій селянській родині, яка з діда прадіда займалася важкою хліборобською працею, ростила дітей, які згодом ставали хліборобами й в цьому вбачали своє покликання, свою долю, сенс свого життя. Так жили не лише Костюки, так жили десятки, сотні боришківчан. Праця й тільки праця давала їм засоби для існування, а рідна земля була для них і рідною матінкою-годувальницею.

Григорій Костюк обрав інший шлях. Ще в зовсім юні роки визріла в сільського хлопчини палка, непереборна любов до української мови й літератури, до слова. Шевченків «Кобзар», його вірші розбудили в серці юнака той вогонь» ті негасні іскри які, нуртуючи в ньому, повели його нелегкими життєвими стежками крізь буревії часів і епох» неймовірно труднощі та боріння до світової слави й визнання.

Він не шукав слави. Він шукав себе, своє місце в цьому складному житті, де так мало добра, правди, справедливості й так багато зла, підступності, брехливого цинізму.

Таки справді нелегким виявився його шлях. Зате праведним, гідного високого звання Людини, Патріота, Громадянина.

Закінчивши школу в Боришківцях, Григорій навчався в Кам'янці-Подільському, в місцевій гімназії. Зачитується українською класикою, виявляє неабиякий нахил до літературної творчості. Бере участь у студентських літературних вечорах, що проводилися в Кам'янець-Подільському інституті народної освіти. Тут він вперше зустрівся з Савою Божком, уже відомим на той час літератором і публіцистом) редактором обласної газети «Червоний кордон», поетесою Наталею Забілою, іншими.

Любов до красивого слова, літератури згодом приведе до інституту народної освіти в Києві, який він закінчить у 1929 році, відтак – до аспірантури інституту літератури імені Тараса Шевченка, який на той час знаходився в Харкові – столиці України. Молодий талановитий науковець Григорій Костюк з головою поринає творче життя. Він пише, друкується.

Постійно спілкується з відомими на той час письменниками, діячами культури. Микола Хвильовий, Володимир Сосюра, який в тісному літературному колі (там був присутній і Григорій Костюк) читає заборонені радянською цензурою поеми «Мазепа», «Махно»...

Праці Григорія Олександровича Костюка «харківського періоду» друкуються в журналах «Молодняк», «Шлітфронт», «Життя і революція», «Червоний шлях», Здавалося б, ніщо не віщувало лиха. Та в 1935 році Григорія Костюка заарештовують. Безпідставно, необгрунтовано. У країні саме розпочиналися масові репресії. Не обминули вони й молодого, вченого й літературознавця. Вирок суду був суворим і перегляду не підлягав. В'язниця, ГУЛагські табори...

Звільнили безпідставно репресованого у 1940 році, якраз перед вийною. Пошуки роботи, боротьба за виживання незабаром привели його до Львова, а згодом до Німеччини. І знову – пошуки роботи, засобів для існування. Саме в цей період він стає одним із співзасновників журналу «Вперед», що видавався для українців. На шпальтах часопису друкуються твори Григорія Костюка, земляків з України, які волею обставин опинилися в чужій стороні.

у 1932 році Григорій Костюк переїздить у США, Працює в Дослідному центрі Колумбійського університету читає лекції пише друкується. Він один із засновників Об'єднання українських письменників в екзилі «Слово», стає дійсним членом Української вільної академії наук у США, наукового товариства імені Тараса Шевченка.

Перебуваючи далеко за межами рідної України, він живе думками і клопотами про неї, про її вільне, щасливе майбуття, проводить велику роботу щодо пропаганди української мови та літератури серед діаспори, робить все можливе, аби про Україну й там дізналися якомога більше, ґрунтовніше. Ні дня, ні хвилини спочинку. Праця й ще раз праця!

У цей період він пише ряд статей і літературознавства, українознавства. Його перу належать такі фундаментальні праці, як «Теорія і дійсність», «З літопису літературного життя в діаспорі», «Володимир Винниченко та його доба», «Сталінізм в Україні, Генеза та наслідки» й інші. Неабиякий інтерес й понині викликають його книги спогадів «Зустрічі і прощання», «Окаянні роки».

Однак перерахованим далеко не закінчується наполеглива, творча праця Григорія Костюка далеко від рідної Батьківщини. Він виступає одним із ініціаторів створення та відкриття першого в США пам'ятника Великому Українцеві Тарасові Шевченку, організовує для цього збір коштів. Він – упорядник і головний редактор чотиритомного видання Володимира Винниченка, творів Миколи Хвильового, Миколи Куліша, Валер'яна Підмогильного, Михайла Драй-Хмари та багатьох інших українських письменників, діячів культури, заборонених в СРСР.

Працюючи, Григорій Костюк не переставав згадувати Україну, Подільський край рідні Боришківці. Він упродовж довгої розлуки довгих десятиліть перебу-

вання на чужині, всім серцем прагнув, аби земля його дідів і батьків стала вільною і незалежною, щоб заможно й щасливо жилося в ній людям. Про це з глибоким смутком і пекучим боєм писав у своїх творах, у листах до родичів у Боришківці, щойно з'явилася така можливість. З любов'ю до України, до рідного краю, з вірою в їх сонячне майбутнє він пішов у Вічність у жовтні 2002 року, не доживши всього двадцять днів до свого столітнього ювілею. Поховано його в передмісті Вашингтона, в містечку Сільвер Спрінг, на місцевому кладовищі.

Незалежна Україна глибоко шанує зроблене патріотом і громадянином, видатним вченим, громадським діячем. Твори Григорія Костюка видаються в незалежній державі, їх читають школярі й студенти, з них захищають дисертації науковці. Григорій Олександрович – академік Національної Академії наук України.

Григорій Костюк – не лише визначна постать в українській і європейській культурі, науці, літературі. Він, безсумнівно, був і залишається одним з тих, хто, незважаючи на утиски та переслідування, сумну й справді трагічну долю вигнання, багато зробив для України, популяризації української мови та літератури в Європі і світі. У цьому яскравим взірцем для подолянина був Іван Огієнко. Його подвижницька праця надихала Г. Костюка, додавала сил і енергії, творчого завзяття.

Характерним є те, що свої перші кроки в доросле життя а відтак у науку ще зовсім юний хлопчина з подільського села розпочав, вступивши до Кам'янець-Подільського українського державного університету, фундатором і першим ректором якого був Іван Огієнко. Майбутній вчений зі світовим іменем, академік глибоко поцінував внесок митрополита Іларіона в відродження національної культури, його науковий доробок.

Перебуваючи далеко за межами України в еміграції (як і його славетний земляк) Г.О. Костюк неодноразово звертався до безцінної спадщини Огієнка як письменника, науковця, державного, релігійного діяча, підтримував його, постійно намагався наблизити його творчий набуток, Огієнкове слово до українського читача, аби воно розквітло по-справжньому, «буйним цвітом» на теренах України-матінки, Щоправда, це стало можливим тоді, коли вона, Україна, виборолла незалежність, стала демократичною, суверенною державою.

Чимало зроблено академіком Костюком і для вивчення, популяризації творчості українських поетів-неокласиків. Зокрема, Михайла Драй-Хмари, ім'я якого тісно пов'язане з Кам'янець-Подільським університетом, де він плідно працював у ті буремні роки, а згодом був безпідставно репресованим і загинув у колимських таборах. Як стверджувала дочка поета та вченого професор О. Драй-Хмара – Алімер (США), Григорій Олександрович глибоко цінував творче надбання земляка, брав участь у вшануванні його пам'яті (100-річчя від дня народження та 50-річчя заслання до концтабору та трагічної загибелі на Колимі) серед діаспори в США.

Серед славної когорти лауреатів обласної літературно-публіцистичної премії імені Григорія Костюка – відомі не лише на Поділлі, а й далеко за його межами письменники, журналісти. Науковці – хранителі та популяризатори українського слова, рідної мови. Це відомі майстри літературного цеху

Броніслав Грищук, Василь Горбатюк, Микола Федунець (на жаль, уже покійний), Мар'ян Красуцький, Оксана Почапська, Віталій Мацько. Не так давно почесної відзнаки за невтомну працю, наполегливий пошук удостоїлися справжні ентузіасти – вчитель Боришківецької ЗОШ І-ІІ ступенів Володимир Барановський, професор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, голова ради всеукраїнського товариства Івана Огієнка Євгенія Сохацька.

Ці люди багато зробили і роблять для пропаганди та подальшої популяризації творчих надбань видатного вченого, палкого патріота України, академі-

ка Костюка. Особливо плідно в цьому плані працює В. Барановський. Завдяки його зусиллям при сприянні сільської влади у Боришківцях іменем знаменитого земляка названо одну з вулиць, встановлено меморіальну дошку, щорічно проводяться врочисті заходи, присвячені вшануванню Григорія Олександровича. На них приходять мешканці села – представники різних поколінь, приїздить гості з міста над Смотричем, науковці місцевого національного університету. Студенти-філологи. Місцеві школярі читають твори Г. Костюка, співають пісні про Україну, про рідний край. Подібні шкоди стали традиційними. Відбудуться вони й цього річ и поза будь-яким сумнівом, зберуть чималу аудиторію.

... Осінь... Золота осінь крокує Подільським краєм. Хлібороби завершують збирати вирощений нелегкою працею врожай пізніх зернових, городини. Наполегливо долаючи труднощі, працюють освітяни, фахівці інших категорій суспільного життя.

У сповнених працею буднях, попри усі кризові явища й негаразди, яких ще так багато в нашому повсякденні. Не забувають про тих, хто жив і боровся, твердо вірив і намагався втілити ту віру в реальність. В ім'я кращого майбутнього українського народу, задля його щастя та свободи. Свята їх справа, їх боротьба. Їхні зусилля не були марними. Посіяне ними дасть гарні сходи, щедрий ужинок.

Мар'ян КРАСУЦЬКИЙ,

почесний професор Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка, лауреат літературно-мистецьких премій імені Івана Огієнка та імені Григорія Костюка.

Отримано: 14.06.2013 р.